

Kazimierz Wenta

‘Global and local changes on the modern labour market. Essays in labour and social pedagogy’,
Zdzisław Wołek, Zielona Góra 2011 :
[recenzja]

Edukacja Humanistyczna nr 2 (29), 261-263

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

EDUKACJA HUMANISTYCZNA nr 2 (29), 2013
Szczecin 2013

Zdzisław Wołk

***Global and local changes on the modern labour market.
Essays in labour and social pedagogy***
**Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego,
Zielona Góra 2011, ss. 221**

W pracy pt. *Globalne i lokalne zmiany na współczesnym rynku pracy. Eseje z pedagogiki pracy i pedagogiki społecznej* autorstwa Zdzisława Wołka opisana i rozwiązana jest aktualna problematyka, która niesie w sobie bogactwo merytorycznych wątków dotyczących kategorii zmian społecznych oraz wielorakich zawirowań na rynku pracy. Wiąże się to m.in. z niepokojem intelektualnym wśród przedstawicieli nauk społecznych, także pedagogów pracy i pedagogów społecznych, ponieważ zwłaszcza w drugim dziesięcioleciu XXI wieku wyraźnie zarysowuje się konflikt pomiędzy teorią naukową a praktyką społeczno-ekonomiczną oraz edukacją ogólną i zawodową. Identyfikacja z niniejszą problematyką ze strony autora oparta jest na przesłankach teoretycznych, jak również własnych badaniach empirycznych, opublikowanych w licznych książkach i artykułach. Kategorie zmian społecznych ujawniających się w zróżnicowanych relacjach na rynkach pracy zarówno w naszym kraju, jak i na Wschodzie i Zachodzie oraz w innych rejonach świata, analizowane są także naukowo i opracowane m.in. w takich pracach recenzenta, K. Wenty, jak: *Fraktalność wyboru zawodu i pracy w całościowym rozwoju człowieka* (2008), *Pedagogika pracy w cywilizacji bitowej* (2008), *Zmiany społeczne i edukacja w XXI wieku* (2009), *Teoria chaosu w dyskusji nad pedagogiką* (2011), *Kultura, praca i technologie informacyjne na rynku zatrudnienia i edukacji* (2013). Dlatego też lektura opracowanego przez Z. Wołka w postaci anglojęzycznego tekstu w niniejszej książce, w postaci tzw. esejów z zakresu pedagogiki pracy i pedagogiki społecznej, jawi się interesująco – i to zarówno od strony poznawczej i utylitarnej, jak i teoretycznej.

Merytoryczne wartości treściowe zostały sygnalnie usytuowane w spisie, który składa się ze wstępu, piętnastu esejów oraz z zakończenia, bibliografii i indeksu nazwisk. Główne założenia pracy znajdują się we wstępie oraz w zakończeniu podsumowującym logicznie połączone merytoryczne wątki. Ponieważ eseje oparte są na wynikach badań realizowanych przy wykorzystaniu różnych metod eksploracji, dlatego cała praca jako monografia posiada wspólny „rdzeń problemowy”, jakim jest dążenie do ukazania znaczenia i złożoności relacji pomiędzy człowiekiem a pracą zawodową. Ukazuje się

tam zarazem fakt, że praca zawodowa nie ogranicza się tylko do jej wykonywania, lecz rozciąga się na prawie wszystkie sfery i fazy życia człowieka, co autor uwidacznia odnosząc się do różnych obszarów kształtowania osobowości zawodowej, ponieważ człowiek, jego potrzeby, oczekiwania i możliwości są zawsze najważniejsze.

Merytoryczne wartości pracy na ogół koncentrują się wokół dziesięciu tez, które tworzą fundament i zarazem klamrę dociekań przedmiotowych wyraźnie osadzonych na teorii pedagogiki pracy i pedagogiki społecznej, nawiązują do nauk pokrewnych, takich jak etyka pracy, psychologia pracy, socjologia pracy, prakseologia, medycyna pracy, kulturoznawstwo, wybrane elementy prawa pracy, ekologii, informatyki stosowanej oraz nauk technicznych. Cenne jest zwłaszcza to, że autor tak wyraźnie eksponuje człowieka i jego godność jako podmiotu w relacjach z pracą zawodową w trakcie całego życia, przypisując człowiekowi atrybuty dojrzałości zawodowej, przede wszystkim wówczas, gdy opisuje ją z punktu widzenia kultury pracy. Co prawda przedstawiciele tzw. pedagogiki porównawczej, zwłaszcza pedagogiki krytycznej, dostrzec mogą, że autor odchodzi od nastawień idealizacyjnych, gdy ukazuje całą plejadę zachowań destrukcyjnych w toku pracy, które godzą w zdrowie i życie człowieka. Ujawnia się to zwłaszcza w drugiej tezie, gdzie autor trafnie ukazuje odmiennosc przemysłowych warunków realizowania się człowieka w toku pracy zawodowej, nakłaniając czytelnika do nowego spojrzenia na pracę pracownika najemnego w porównaniu z ujęciem tradycyjnym, gdzie daje znać o sobie alienacja pracy z odmienną „twarzą”, nosząc w sobie znamiona pogłębiającego się rozwarstwienia społecznego, w warunkach społeczeństwa konsumpcyjnego, ale także informacyjnego. W kolejnej (trzeciej) tezie mamy do czynienia z „drogowskazami”, które wskazują na liczne możliwości człowieka pracy i członka danej zbiorowości społecznej dochodzenia do optymalnych pozycji zawodowych oraz odgrywania ról społeczno-zawodowych. Co prawda, o czym pisze autor, są różne drogi prowadzące do nabywania doświadczeń społeczno-zawodowych w zróżnicowanych środowiskach lokalnych i zakładowych. Budzi to przede wszystkim zainteresowanie poznawcze, ale także wyzwała przeżycia o charakterze nostalgicznym, zwłaszcza gdy treść zawarta w czwartej tezie zwraca uwagę na znaczenie okresu dzieciństwa w realizacji drogi zawodowej, w szczególności ukształtowanego pod wpływem obrazu pracy rodziców. Na ogół jest to obraz znaczący, zwłaszcza w sferze nadawania pracy istotnego znaczenia, co może stanowić znakomity punkt wyjścia w procesie budowania właściwej motywacji do podejmowania odpowiedzialnej pracy.

W zbiorze intencjonalnych esejów opracowanych przez Z. Wołka inspirującą do przemyśleń towarzyszących wśród czytelników może być tzw. piąta teza podejmująca sprawy związane z możliwościami i ograniczeniami dotyczącymi karier zawodowych w warunkach prowincjonalnych, co nierzadko jest udziałem polskiej młodzieży z tzw. ubogich rodzin. W rzeczy samej wynika to stąd, że wpływ środowiska życia pełni ważną funkcję w realizacji nastawień zawodowych i osobniczych oraz rodzinnych. Dlatego gdy autor podejmuje w kolejnej (szóstej) tezie problematykę do rozwiązania, która nawiązuje do spraw możliwości i znaczenia edukacji w kontekście do pracy na wszystkich szczeblach kształcenia i wychowania, wówczas wyraźnie jawi się fenomen edukacji formalnej i nieformalnej, wiodącej aż do zawodowego szkolnictwa wyższego. Cenne jest także to, że wyraźnie podkreśla się tutaj, iż w naszym kraju aktualnie podejmuje się realizację najnowszych planów i rozwiązań związanych z wdrażaniem krajowych ram edukacyjnych, które korespondują z europejskimi ra-

mami kwalifikacyjnymi, gdzie efektywność kształcenia zawodowego staje się kwestią priorytetową.

Zagadnienia dotyczące bezrobocia, które w warunkach daleko idącej konkurencji na rynku pracy, także w postaci tzw. emigracji zarobkowej, w niniejszym opracowaniu stają się filarami dociekań przedmiotowych (teza siódma). Wynika to stąd, co mocno autor podkreśla, że bezrobocie nosi w sobie wyraźnie znamiona kryzysu społecznego, m.in. ze względu na jego dalekosiężne konsekwencje w życiu jednostki, rodziny i pokolenia młodych Polaków oraz Polek. Trafnie autor zauważa, że bezrobocie generuje problemy związane z małą aktywnością edukacyjną samych bezrobotnych, ale także z brakami miejsc pracy. Dlatego gdy wśród merytorycznych wątków pojawiają się sprawy poradnictwa pracy, analizowane od strony uwarunkowań środowiskowych (teza ósma), w relacjach do stosowanych organizacyjnych form poradnictwa zawodowego, warto dostrzegać znamiona nowych podejść do pracy i zatrudnienia. Współczesny człowiek żyje i funkcjonuje w tzw. technopolu, stąd wskazanie przez autora tego, że edukacja techniczna jest niezbędna każdemu człowiekowi (teza dziewiąta), jest szczególnie aktualne i ważne, ponieważ okresowa redukcja w Polsce (1990-2010) liczby zasadniczych i średnich szkół zawodowych oraz ograniczenie matematyki i przedmiotów pokrewnych w szkolnych planach i programach nauczania negatywnie wpłynęły na zainteresowania matematyczno-przyrodnicze całego pokolenia.

W zakończeniu pracy Z. Wołk wyraźnie formułuje konkretne propozycje rozwiązań, często rozwiązań systemowych, dotyczące edukacji zawodowej oraz sytuowania ludzi o zawodowym przygotowaniu, kompetencjach, w różnych sytuacjach okolicznościowych w sferach kultury i zróżnicowanym życiu zawodowym. Potwierdzeniem dla takiej (dziesiątej) tezy jest w istocie stwierdzenie N. Postmana, że to najnowsza technika rządzi kulturą, a nie na odwrót.

Praca Zdzisława Wołka, pt. ***Globalne i lokalne zmiany na współczesnym rynku pracy. Eseje z pedagogiki pracy i pedagogiki społecznej*** stanowi cenny i bardzo aktualny materiał naukowo-poznawczy i dydaktyczny. Recenzowana książka dobrze jest napisana w języku angielskim, co umożliwia jej udostępnienie wśród czytelników nie władających językiem polskim, a wśród rodaków może być pomocna w anglojęzycznym doskonaleniu naukowo-językowym. Warto zauważyć także to, że jest ona przedmiotem żywego zainteresowania wśród nauczycieli akademickich, zwłaszcza pedagogów pracy i pedagogów społecznych, jak również studentów pedagogiki i kierunków pokrewnych. Dlatego zachęca się m.in. do wzorowania się na tej książce przede wszystkim ze strony ambitnych czytelników ukierunkowanych na podejmowanie zróżnicowanych przedsięwzięć naukowo-badawczych oraz na udział w promocji polskiej nauki poza granicami kraju.

Kazimierz Wenta